

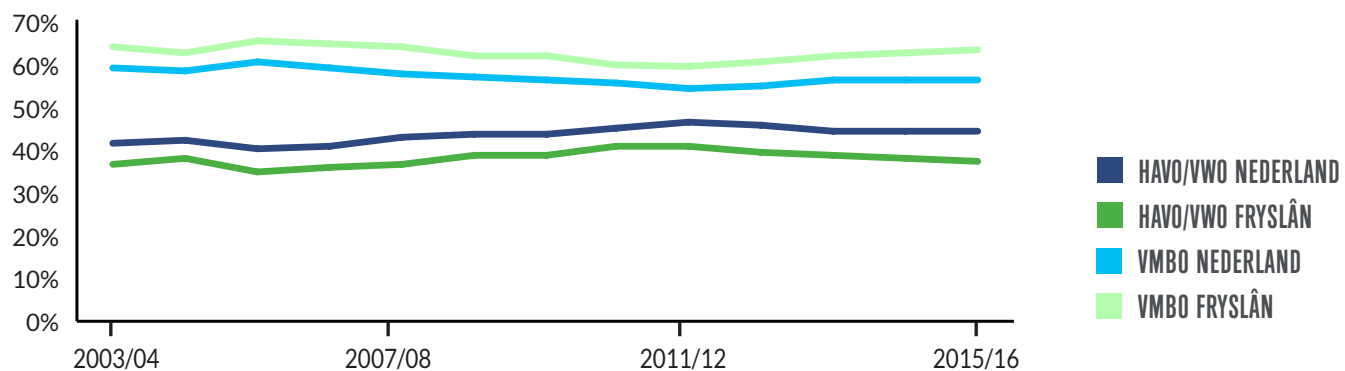

TEKST: Henk Fernee en Bianca Bijlsma

VIER REDENEN WAAROM FRIESE JONGEREN LAGER ZIJN OPGELEID

Fryslân kent al jaren een lager aandeel jongeren met een havo- of vwo-diploma dan in de rest van Nederland. In 2016 behaalde 37 procent van de Friese jongeren een diploma op deze niveaus, terwijl dit landelijk op 44 procent ligt. Welke mogelijke verklaringen zijn er voor het lagere opleidingsniveau in de provincie?

Percentage gediplomeerde 12- t/m 22-jarigen, Fryslân en Nederland, 2003 tot en met 2016*

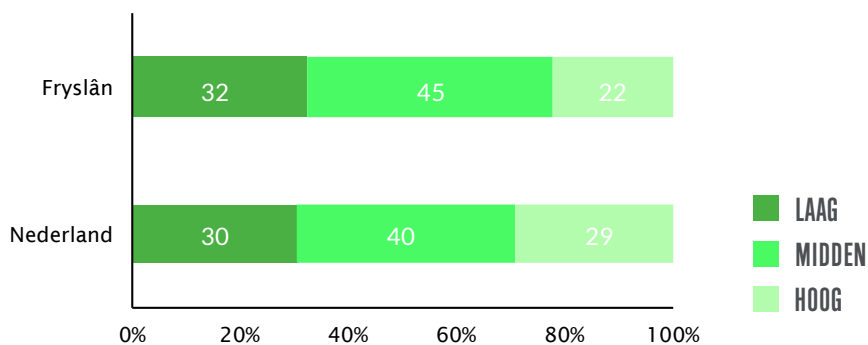

Bron: CBS, bewerking FSP; 2015/16*voorlopige cijfers

1 OUDERS ZIJN LAGER OPGELEID

De opleiding van ouders is een belangrijke voorspeller voor het soort opleiding dat hun kinderen gaan volgen. Leerlingen van hoogopgeleide ouders volgen vaker een hoger opleidingsniveau dan leerlingen van laagopgeleide ouders. Zelfs bij gelijke capaciteiten komen leerlingen met laagopgeleide ouders minder ver dan hun leeftijdsgenoten met hoogopgeleide ouders (OCW, 2017). Het precieze opleidingsniveau van Friese ouders is niet bekend. Wel is duidelijk dat het gemiddelde opleidingsniveau van de Friese bevolking lager is dan landelijk.

Opleidingsniveau bevolking 15 tot 75 jaar, 2015

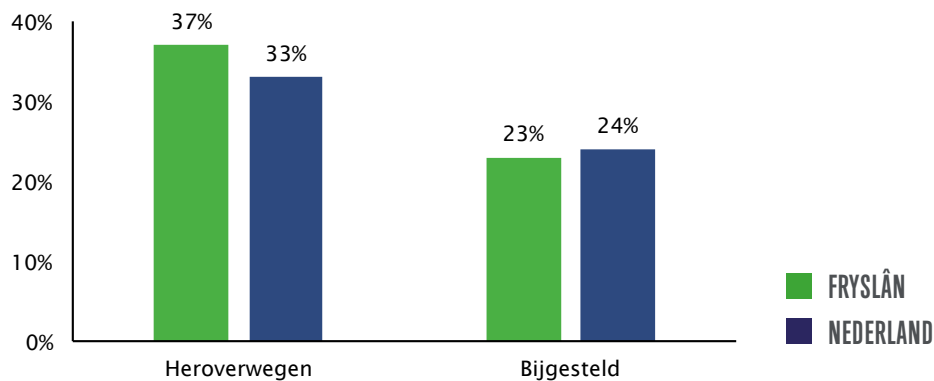

Bron: CBS, bewerking FSP

2 EEN LAGER SCHOOLADVIES

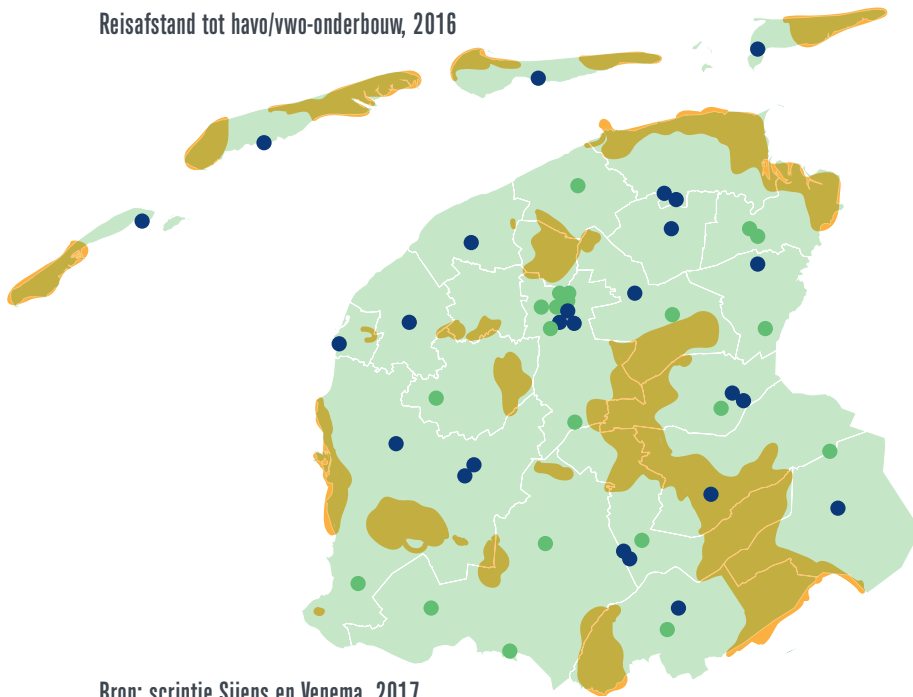
Een andere reden kan zijn dat leerlingen vanaf de basisschool op een lager niveau in het voortgezet onderwijs instromen dan ze aankunnen. Hiervoor kunnen verschillende redenen zijn. Zo had in 2017 in Fryslân 37 procent van de leerlingen een uitslag op de eindtoets die hoger was dan het schooladvies van de basisschool. In heel Nederland was dit bij 33 procent van de leerlingen het geval. Dit betekent dat deze leerlingen in aanmerking komen voor een heroverweging door de basisschool. In Fryslân gebeurde dit iets minder vaak dan landelijk. Terwijl de gemiddelde score op de eindtoetsen in de provincie weinig lijken af te wijken van het landelijk gemiddelde, is het definitieve schoolniveau voor havo/vwo in Fryslân wel 4 procentpunt lager dan landelijk.

Schooladviezen in percentages, 2017

Bron: DUO, bewerking FSP

Reisafstand tot havo/vwo-onderbouw, 2016

Bron: scriptie Sijens en Venema, 2017

Jelmer Sijens en Jasper Venema hebben voor hun afstudeerscriptie 'Kenniss, een kwestie van bereikbaarheid', de reisafstanden naar het voortgezet onderwijs in Fryslân in kaart gebracht. Zij volgden de opleiding Management van de Leefomgeving aan Van Hall Larenstein in Leeuwarden en voerden de opdracht voor het Fries Sociaal Planbureau (FSP) uit.

- HOOFDVESTIGINGEN
- NEVENVESTIGINGEN
- < 10 KM TOT VESTIGING
- > 10 KM TOT VESTIGING

3 AFSTAND TOT SCHOOL

De bereikbaarheid van en afstand tot de school kan mogelijk van invloed zijn op het opleidingsniveau. Jongeren kunnen eerder voor een lager niveau kiezen omdat de school dicht in de buurt is. Voor de meeste leerlingen in de provincie is binnen 10 kilometer een school te vinden met tenminste in de eerste drie jaar een aanbod op havo- of vwo-niveau. Wel is de gemiddelde afstand naar een vmbo-school met 3,1 kilometer kleiner dan de gemiddelde afstand van 5,1 kilometer naar een school met havo/vwo-niveau. In de toekomst is dit wel een belangrijke ontwikkeling om rekening mee te houden. Het aantal leerlingen in de provincie neemt af. Recent heeft al een middelbare school de deuren moeten sluiten. Als middelbare scholen met een havo/vwo-aanbod dicht moeten, kan dit van invloed zijn op de bereikbaarheid en keuzes die leerlingen maken.

4 LAGER AMBITIENIVEAU

Ouders in Fryslân hebben een lager ambitieniveau dan landelijk wat betreft het opleidingsniveau van hun kinderen. Dat blijkt uit eerder onderzoek van Hester de Boer van de Rijksuniversiteit Groningen (2009). Daarnaast hebben laagopgeleide ouders vaker een lager ambitieniveau voor hun kinderen dan hoogopgeleide ouders. Dit lagere ambitieniveau speelt ook een belangrijke rol bij de onder advisering van Friese leerlingen en daarbij het schoolsucces van leerlingen.

De combinatie van een gemiddeld lager opleidingsniveau van de ouders, een lager ambitieniveau van ouders en leerkrachten en grotere afstanden tot havo/vwo-scholen, zorgen ervoor dat Friese leerlingen minder vaak een diploma halen op havo- of vwo-niveau.